

Людмила Добробог,
 професор кафедри
 загальноправових дисциплін
 Дніпропетровського державного
 університету внутрішніх справ,
 доктор юридичних наук, професор

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА
 КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
 (за матеріалами судової практики)**

Воєнна агресія Російської Федерації проти України вплинула й на розвиток кримінального права. Так, 03.03.2022 р. Кримінальний кодекс України було доповнено статтею 111¹ Колабораційна діяльність (далі – КК України) [1] і 15. 03.2022 р. набрав чинності Закон України № 2108-ІХ, яким нову статтю включено до КК України. Прийняття даної статті було продиктовано історико-політичними подіями.

Наведемо деяку статистику, яку викладено в практичному poradniky за редакцією В. Малюка «Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практичний poradnik з кримінально-правової оцінки та розмежування» [2]. У ньому наводяться дані, що слідчими СБ України в 2012 - 2013 рр. досудове розслідування проводилось лише у 8 кримінальних провадженнях за ознаками злочину, передбаченого ст. 111 КК України [2, с.18]. Спираючись на наведену статистику, нами проаналізовано та підраховано, що з 2014 р. по 2021 р. слідчими СБ України досудове розслідування велось по 1490 (це генеральна чисельність, тобто 100 %) кримінальним провадженням. Так, із Рис. 1 ми простежуємо в арифметичній прогресії збільшення кримінальних проваджень. Якщо в 2014 р. цей показник становив 4,7 %, то в 2021 р. – 24,8 %. Адже він виріс більше, ніж на 20 %.

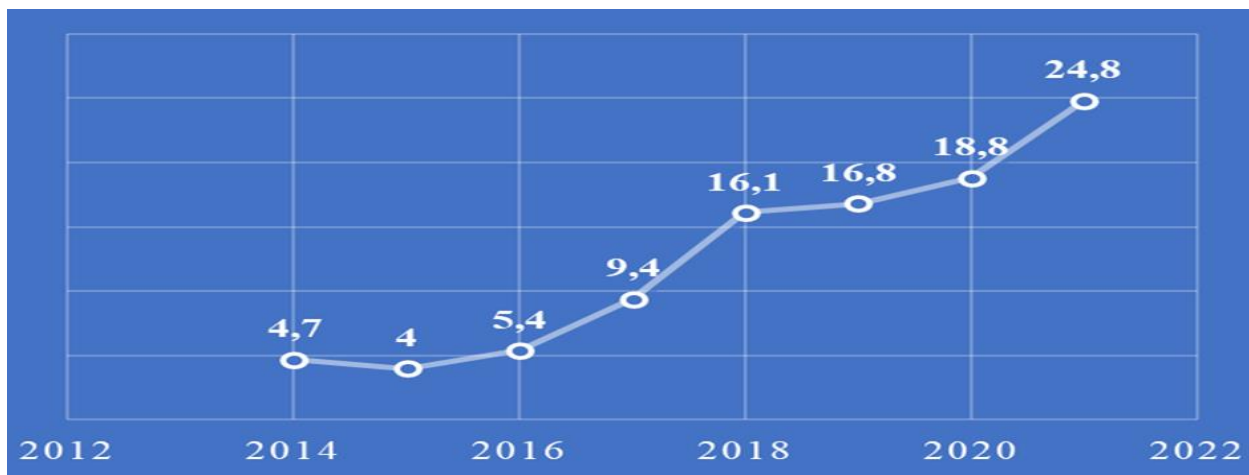

Рис. 1.

Після введення в дію ст.111¹ КК України (Колабораційна діяльність) за цією статтею у період з березня 2022 р. по 31 грудня 2023 р. було обліковано 7058 кримінальних правопорушень [3]. Адже цей показник майже в п'ять разів перевищує досудові розслідування, які велися у період 2014-2021 рр. за ст.111 КК України (Зрада Батьківщині).

Враховуючи значну кількість правопорушень, які обліковано за двадцять місяців після набуття чинності ст. 111¹ КК України, виникає необхідність в дослідженні характеристики суб'єкта колабораційної діяльності. Для визначення загальних рис правопорушника нами було проаналізовано 100 справ з Єдиного державного реєстру судових рішень у період з березня 2022 року по серпень 2023 року. Справи із Єдиного державного реєстру обиралися вільно. Було обрано порівну по 50 справ за 2022 р. та 2023 р. Мета дослідження: визначення загальних рис правопорушника за ст 111¹ КК України. Виходячи із поставленої мети, й методи використовувались відповідні: аналізу та синтезу.

Соціально-демографічна характеристика. Слід зазначити, що серед правопорушників ненабагато переважають чоловіки, ніж жінки (на 100 справ – 33 % жінок). Проаналізувати правопорушників за віком нам не вдалося, оскільки в Справах не зазначався їх рік народження. Разом із тим маємо підстави зазначити, що це люди з певним життєвим досвідом, тобто немолоді. Переважна більшість правопорушників мала освіту: вищу або фахову передвищу освіту – 39 %; базову середню та профільну середню освіту мали 27 % осіб; професійну (професійно-технічну) мали 25 % правопорушників [5]. Осіб без освіти чи з початковою освітою не було виявлено. Наявність певного життєвого досвіду, освіти свідчить про те, що правопорушники могли дати правову оцінку своїм діям. 99 % правопорушників – громадяни України. Однак за місцем народження 83 % правопорушників народилося в Україні, 12 % – у Російській Федерації, по 1 % – в Казахстані, в Білорусі, в Молдові, в Німеччині та Угорщині. В основному правопорушники народилися у містах або селищах.

Ми також досліджували місце правопорушника у суспільних відносинах. 68 % правопорушників були пенсійного віку, не займалися суспільно корисною працею (в основному це люди пенсійного віку: колишні військові, правоохоронці, або ті, хто народився в СРСР і є носіями ідеології неіснуючої держави). Із них 36 % були офіційно непрацевлаштовані; 3 % – інваліди. Таким чином, кожен третій правопорушник існував за рахунок пенсійного забезпечення. Більше ніж 60 % були одруженими.

Кримінально-правові ознаки колабораційної діяльності наступні: правопорушення вчинялися переважно одноосібно (8 % – групові). Правопорушники, як правило, не мали судимості. Правопорушення вчинялися в людних місцях: в супермаркетах, на пошті, на вулиці, навіть у церкві. 21 % правопорушень були здійснені через соціальні мережі. Так, наприклад, в Харкові магазин «Посад» «ІНФОРМАЦІЯ_1. ОСОБА_5,

достеменно знаючи, що особи, які знаходилися поруч з ним, чують його вислови, почав публічно заперечувати здійснення збройної агресії Російської Федерації проти України та публічно закликав громадян України до підтримки рішень та дій держави-агресора, а саме: почав висловлюватись наступними фразами: «Харків – це російське місто», «території України належать росії», «путін гарний президент, дії якого є правильними», а також, не припиняючи своїх неприпустимих дій, висловився на підтримку дій збройних формувань держави-агресора, зокрема: «бандерівські вояки вбивають жінок та дітей, а також бомблять свої міста, а потім звинувачують у всьому армію росії», «ІНФОРМАЦІЯ_2 », «Президент України – зрадник та обманщик», тим самим публічно заперечував здійснення збройної агресії Російської Федерації проти України» [6].

Щоб проаналізувати види колабораційної діяльності, ми звернемося до аналізу ст 111¹ КК України. Вона складається із восьми частин. Вироки за частинами статті розподілилися наступним чином: ч. 1 – 75 %; ч. 2 – 17 %; ч. 5 – 3 %; • ч. 4 та ч. 7 – відповідно по 2 %. За ч. 8 ст 111¹ КК України вироків немає.

Підсумовуючи, слід зазначити, що правопорушники за ст. 111¹ КК України – це люди з колишньою радянською ідеологією, з певним рівнем освіти, які мають сім'ї та дітей. Дуже малий відсоток серед них, які мали попередню судимість. Звідси напрошується висновок про необхідність посилення ідеологічних заходів серед населення України, а в ЗВО збільшення годин таких навчальних дисциплін, як: історія України, історія держави та права України (в спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» ця дисципліна, як окрема, взагалі відсутня, а викладається в узагальненому курсі «Історія держави та права», що неприпустимо для підготовки правоохоронців), теорія держави та права для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Закон України від 3 березня 2022 року № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20>

2. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практичний poradnik з кримінально-правової оцінки та розмежування /за заг.ред. В.В. Малука. Київ: Алерта. 2023. С.17,18.

3. Єдиний Звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 рр. //Офіс Генерального прокурора, сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>; Єдиний Звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 рр. //Офіс Генерального прокурора, сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

4. Єдиний державний реєстр судових рішень. //Сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

5. Добробог Л.М., Березняк В.С., Макашов А.В., Ткач. Ю.О. Колабораційна діяльність як кримінальне явище: аналітичний огляд. Дніпро. ДДУВС. 2023. 62 с.

6. Вирок Орджонікідзевського районного суду м. Харкова від 15.12.2022 по справі №644/ 1843 /22. //Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107893187>